

مجمع کارآفرینان ایران
Iran Entrepreneurs Forum

جنگ ابرقدرت‌ها بر سر گالیوم و ژرمانیوم

نقش ایران در فصل جدید جنگ جهانی تراشه چیست؟

واحد مطالعات مجمع کارآفرینان ایران

جاده ابریشم مدرن؛

شاهراه اقتصادی جدید بین چین و جهان عرب

افتتاح «جاده ابریشم مدرن» بین چین و کشورهای عربی؛ آغازی برای تقویت پیوندهای چینی-عربی و توان بخشی به عربستان سعودی در تنوع بخشیدن به اقتصاد و بهبود مهارت‌های جوانان این کشور. این مقدمه، شرحی است بر جدیدترین کنفرانس تجاری اعراب و چین.

دهمین کنفرانس تجاری بین کشورهای جهان عرب و چین در ریاض، پایتخت عربستان سعودی برگزار شد. در این کنفرانس که بیش از 300 فعال اقتصادی دولتی و بخش خصوصی حضور داشتند، پنل‌ها، کارگاه‌ها و جلسات شبکه‌ای در حوزه‌های گوناگون از جمله انرژی، مالی، معدن، داروسازی و غیره برگزار شد. در میان سخنرانان، نمایندگان از نهادهای مختلف کشورهای عربی شامل عربستان سعودی، بحرین و مصر و همچنین چین حضور داشتند.

شعار اصلی این کنفرانس «همکاری برای رفاه» انتخاب شده بود که این موضوع، موید اهمیت فراوان، پتانسیل عظیم و چشم‌اندازهای مشترکی است که در سرمایه‌گذاری و روابط تجاری بین جهان عرب و چین نهفته است.

اهمیت

این کنفرانس در دوران اوج گیری روابط عربستان سعودی و چین برگزار شده است. عربستان سعودی یکی از بزرگترین تامین کنندگان نفت چین و چین بزرگترین شریک تجاری این کشور است. دو کشور همچنین در حال ایجاد روابط سیاسی و اقتصادی خود هستند. در ماه مارس، چین نقش میانجی گر توافق بین عربستان سعودی و ایران را بر عهده گرفت که روابط دیپلماتیک بین دو رقیب را احیا کرد. در همان ماه، عربستان سعودی شریک گفت و گوی سازمان همکاری شانگهای به رهبری چین شد. این روند نشان دهنده تصمیم جدی عربستان سعودی بر تغییر نقش و جایگاه خود در منطقه و همچنین معادلات بین المللی است.

جایگاه جدیدی که عربستان سعودی به واسطه رشد چشمگیر اقتصادی خود به دست آورده است و تلاش می کند با شدت بخشیدن به این روند و تلاش بیشتر برای خلق ثروت، وضعیت خود را بهبود ببخشد.

چین؛ به سوی اتحاد با اعراب

در این کنفرانس 23 تفاهم‌نامه مجموعاً به ارزش 10 میلیارد دلار بین بخش‌های دولتی و خصوصی کشورهای عربی و چین امضا شد. مهم‌ترین تفاهم‌نامه‌ها که بیشتر متمرکز بر حوزه معدن و تکنولوژی هستند، به شرح زیر است:

- 1- شرکت مهندسی ساخت‌وساز دولتی چین با مسئولیت محدود (CSCEC) مذاکراتی را با صندوق سرمایه‌گذاری دولتی عربستان سعودی (PIF) برای پروژه بزرگ «تولید سازه‌های فولادی» در ریاض با ظرفیت تولید سالانه 800 هزار تن آغاز کرد.
- 2- عقد قرارداد 533 میلیون دلاری بین شرکت AMR AlUwlaa و Zhonghuan International Group (هنگ کنگ) برای تأسیس کارخانه‌ای برای «استحصال سنگ آهن» و «گندله‌سازی سنگ آهن» برای کارخانه‌های ذوب در عربستان سعودی.
- 3- قرارداد همکاری 500 میلیون دلاری بین گروه ASK عربستان سعودی و شرکت ملی زمین‌شناسی و معدن چین برای توسعه، تأمین مالی، ساخت و بهره‌برداری از پروژه معدن بزرگ مس عربستان در حوزه Arabian Shield.
- 4- طراحی چارچوب قرارداد 266 میلیون دلاری بین Mabani Al-Sfwah، China Gezhouba Group International، Engineering Co و Top International Engineering Corporation عربستان برای آغاز فعالیت در حوزه بلندمرتبه‌سازی و ساخت و ساز ساختمان‌های پیشرفته.

- 5- قرارداد 5.6 میلیارد دلاری بین وزارت سرمایه‌گذاری عربستان سعودی (MISA) و نهاد Human Horizons، توسعه‌دهنده چینی فناوری‌های رانندگی خودران و سازنده خودروهای الکتریکی با نام تجاری HiPhi، برای ایجاد یک سرمایه‌گذاری مشترک در حوزه تحقیق و توسعه، تولید و فروش خودرو.
- 6- قرارداد ۲۶۶ میلیون دلاری توسط وزارت سرمایه‌گذاری عربستان سعودی (MISA) با توسعه‌دهنده اندروید هنگ‌کنگ Hibobi Technology برای توسعه گردشگری و سایر برنامه‌ها.
- 7- قرارداد 250 میلیون دلاری توسط وزارت سرمایه‌گذاری عربستان سعودی (MISA) بین شرکت راه‌آهن عربستان سعودی (SABATCO) و شرکت دولتی و سهامی عام چینی سازنده زیرساخت‌های خطوط ریلی CRRC برای تاسیس کارخانه ساخت واگن و چرخ‌های ریلی در عربستان سعودی.
- 8- قرارداد 150 میلیون دلاری بین وزارت سرمایه‌گذاری عربستان سعودی (MISA)، وزارت صنعت و منابع معدنی (MIM) و گروه صنعتی چینی سوندا (Sunda) برای تولید سود سوزآور، کلر و مشتقات، پارافین کلردار، کلرید کلسیم، پلی‌وینیل کلرید (PVC) و محصولات تبدیلی مرتبط، در عربستان سعودی.
- 9- امضای یادداشت تفاهم بین شهر علم و فناوری ملک عبدالعزیز (KACST) با شرکت تجهیزات و فناوری برق چین (CET) و شرکت فناوری GL-Microelectronics پکن (Greve Micro)، برای ایجاد مرکزی برای طراحی و ساخت ریز تراشه‌ها.

معدن؛ خیز عربستان برای کاهش سهم نفت

استخراج معادن یکی از 13 بخش استراتژیک در استراتژی تنوع‌بخشی اقتصاد عربستان سعودی است که به عنوان چشم انداز 2030 شناخته می‌شود و منابع قابل برداشت معدنی این کشور چیزی به ارزش 1.3 تریلیون دلار تخمین زده می‌شود. در عربستان سعودی، منابع معدنی پس از نفت، گاز، هیدروکربن (رکن اول) و پتروشیمی (رکن دوم) رکن سوم بخش صنعت در نظر گرفته می‌شود.

در کنفرانس اخیر نیز «اسامه الزمیل»، معاون وزیر صنعت و منابع معدنی عربستان سعودی، اعلام کرد: این وزارتخانه در تلاش است تا با ایجاد ظرفیت در پتانسیل‌های محلی، همراه با بهبود و ارتقای فضای کسب و کار، انگیزه رشد در بخش معدن و صنعت را فراهم کند.

ریاض قصد دارد درآمد معدنی خود را که اکنون 17 میلیارد دلار برآورد می‌شود، تا سال 2030 به بیش از 60 میلیارد دلار افزایش دهد.

در واقع انگیزه عربستان سعودی، استفاده حداکثری از پتانسیل‌های این کشور در راستای خلق ثروت و همچنین کاهش شدید وابستگی به منابع فسیلی خود است. این کشور از این طریق، نه تنها قادر خواهد بود بر معادلات منطقه ای و بین‌المللی اثرگذارتر باشد، بلکه می‌تواند در حوزه داخلی نیز با گسترش رفاه، مشروعیت نظام حکمرانی خود را افزایش دهد.

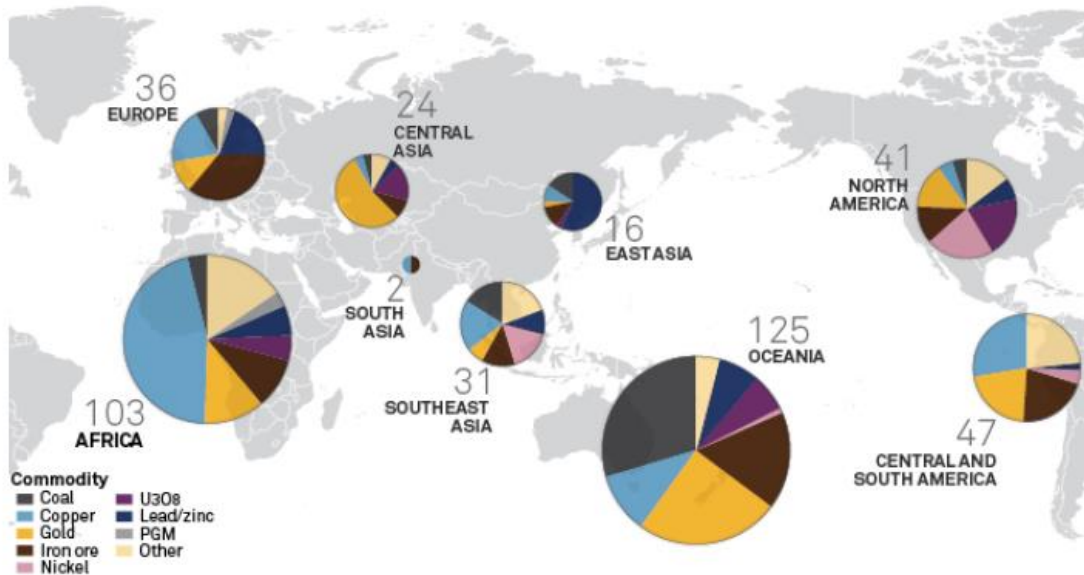

چرا چین؟

در حال حاضر، چین سومین تولیدکننده بزرگ مس در جهان است. رشد تولید مس توسط چین با نرخ سریعتر از میانگین جهانی همراه بوده است و این کشور را به سومین تولیدکننده بزرگ مس پس از شیلی و پرو تبدیل کرده به حدی که 9.1 درصد از تولید جهانی مس در سال 2021 به چین اختصاص یافته است. چین از نظر ظرفیت فراوری مس در سال 2021 با 43.3 درصد از کل تولید جهانی، پیشتاز جهان بود.

همچنین بیش از 40 هزار معدن فعال در چین وجود دارد و هم اکنون بیش از 1500 پروژه معدنی در این کشور در حال انجام است. این کشور، بزرگترین مصرف کننده لیتیوم در جهان است که فرصت بسیار مغتنمی برای سرمایه گذاری و رسیدن به مرزهای فناوری در حوزه باتری‌های لیتیومی به عنوان منبع تغذیه تولیدات صنعتی نسل چهارم را فراهم کند. آنها بزرگترین تولید کنندگان نیکل، کبالت و مولیبدن نیز هستند. بنابراین، بازاری قوی و دانش و فناوری قدرتمندی در صنایع معدنی معدنی، به ویژه در حوزه «اکتشاف» و «تولید» دارند. همین مساله به اضافه تلاش کشورهای عربی برای تنوع بخشی به شرکای تجاری و سیاسی خود، و همچنین نزدیکی جغرافیایی چین به خاورمیانه، زمینه مناسبی را برای کشورهای عربی در راستای همکاری با چینی‌ها به وجود آورده است.

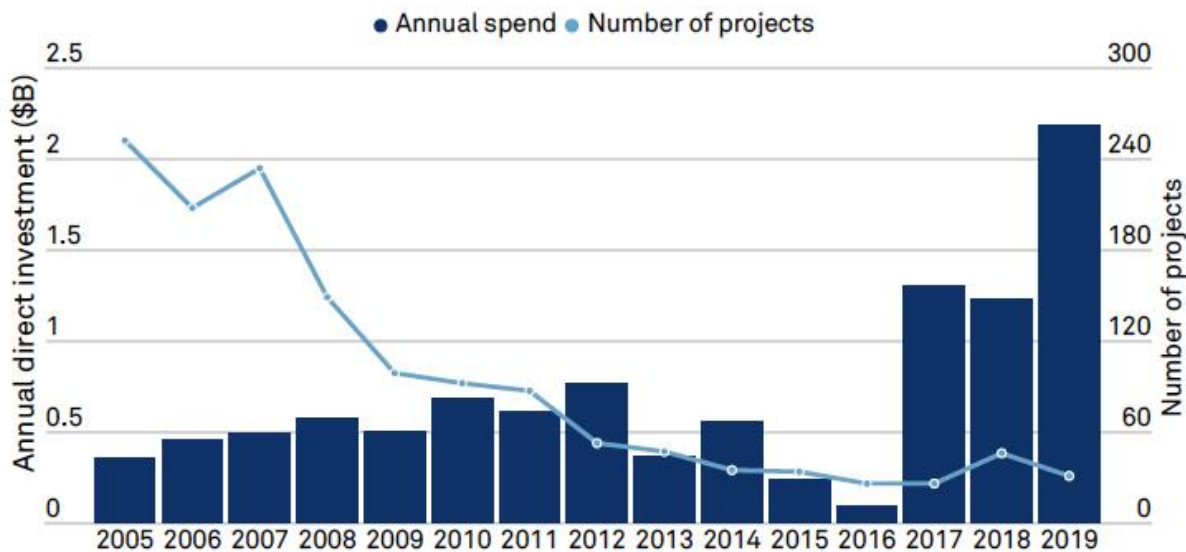
چین هم‌اکنون در 52 پروژه اولیه اکتشاف مس در آفریقا و اروپا مشغول به فعالیت است که 60 درصد کل پروژه‌های خارجی این کشور را تشکیل می‌دهد. دو سوم از حدود 70 معدن طلای در حال استخراج خارج از چین، در آسیای مرکزی، اروپا و استرالیا قرار دارد.

Source: S&P Global Market Intelligence. Data as of Jan 7, 2021. Map credit: Elizabeth Thomas
 Other includes bauxite, chromite, potash, antimony, tin, tungsten, manganese, molybdenum and niobium.

میزان سرمایه گذاری چین در مناطق مختلف جهان بر روی منابع معدنی گوناگون

بر اساس داده‌های نهاد S&P Global سرمایه گذاری مستقیم چین در خارج از این کشور و در حوزه معدن و پروژه‌های معدنی برای اولین بار در سال 2017 به بیش از 1 میلیارد دلار و در سال 2019 با نزدیک به 2.2 میلیارد دلار به اوج خود رسید.

Data as of Jan. 19, 2021. Source: National Bureau of Statistics

میزان سرمایه‌گذاری و تعداد پروژه‌های معدنی انجام‌شده توسط چین

«عبدالله فخر» وزیر بازرگانی و صنعت بحرین نیز مشارکت با چین را برای رشد صنعتی آینده این کشور بسیار مهم تلقی کرد. او تأکید کرد که «نگاه بحرین به چین، نگاه به کشوری است که با رویکرد خود، پیشرو در تولید و فناوری‌های پیشرفته است. بنابراین قطعاً فرصت‌های زیادی برای همکاری چین با بحرین وجود دارد. ما همچنین به مالکیت 100 درصدی در بخش‌های خاص اجازه می‌دهیم. ما برای سایر ساختارها مانند سرمایه‌گذاری مشترک و غیره نیز علاقه‌مند هستیم. در واقع، چین بازیگر بسیار مهمی در استراتژی صنعتی آینده ما است.»

افزایش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

سازمان شهرهای صنعتی و مناطق فناوری عربستان (Modon) اعلام کرده است که اخیراً در حوزه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی مبلغی به ارزش 1 میلیارد ریال سعودی (266 میلیون دلار) از شرکت‌های چینی در شهرهای صنعتی با تمرکز بر صنایع با کیفیت و تحول‌آفرین جذب کرده است. این درحالی است که تجارت بین کشورهای جهان عرب و چین در سال 2022 به 430 میلیارد دلار رسید. تجارت بین چین و عربستان سعودی به تنهایی از 106 میلیارد دلار در سال 2022 فراتر رفت که این روند، به روشنی نشان‌دهنده رشد 30 درصدی نسبت به سال پیش از آن است. از سوی دیگر، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی چین در کشورهای جهان عرب در سال 2021 بالغ بر 23 میلیارد دلار بوده که 3.5 میلیارد دلار آن فقط در عربستان سعودی سرمایه‌گذاری شده است.

محیط زیست و انرژی

شرکت‌کنندگان در این نشست همچنین بر اهمیت کاهش انتشار کربن در جهان نیز تأکید کردند و متعهد شدند که کشورهای عربی و چین، به طور مشترک تا سال 2060 دستور کار و طرحی اجرایی برای کاهش انتشار کربن را به نتیجه برسانند؛ موضوعی که انتظار می‌رود منجر به اضافه شدن 1000 گیگاوات انرژی تجدیدپذیر به سراسر جهان عرب و آفریقا خواهد شد به بخش خصوصی در جهان عرب و چین فرصت‌هایی برای گسترش سرمایه‌گذاری در زنجیره ارزش در این زمینه می‌دهد.

عربستان سعودی؛ سودای بازی در زمین‌های بزرگ

چندی پیش بود که فهرست 100 شرکت برتر خاورمیانه فوربس، شرکت آرامکو متعلق به دولت عربستان سعودی را با ارزش تقریبی 2/1 تریلیون دلار و فروش 604/4 میلیارد دلار، ارزشمندترین شرکت خاورمیانه اعلام کرد. حالا این غول نفتی عربستانی در ماه مه قراردادی را با شرکت Baosteel چین برای ساخت یک کارخانه فولاد در این کشور امضا کرده است. در همین راستا، خولجیانگ، رئیس Baosteel در کنفرانس اخیر نیز سخنرانی و اشاره کرد که این همکاری، فصل جدیدی در تولید فولاد در منطقه را خواهد گشود.

عربستان سعودی همچنین علاقه مند به پیوستن به ائتلاف موسوم به بریکس شامل برزیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی است. عربستان سعودی و همچنین ایران و امارات متحده عربی در اوایل ماه جاری میلادی در نشست بریکس در آفریقای جنوبی شرکت کردند.

«دیلما روسف»، رئیس بانک توسعه نوین گروه بریکس، سخنرانی اصلی کنفرانس در همین نشست را نیز ایراد کرد. او گفت که «حکومت جهانی در حال فروپاشی»، ورشکستگی بانک‌ها، نرخ‌های بهره بالا و تورم، و نیز نوسانات در بازارهای ارز و سرمایه، نیاز به «دنیای چند قطبی» را ضروری می‌سازد.

مجموعه این شواهد بیانگر شکل‌گیری اتحادی قدرتمند و مستحکم بین چین و کشورهای عربی به رهبری عربستان سعودی است. در واقع این کشورها با کارشناسی دقیق و حساسیت بسیار بالا نسبت به منافع ملی خود اقدام به تدوین طرح‌های مشترک همکاری با چین کرده اند تا از این گذرگاه، نقشی نو در مناسبات منطقه‌ای و بین‌المللی ایفا کنند.

این اتفاق به طور قطع نه تنها بر منطقه بلکه بر بازارهای داخلی ایران به عنوان کشوری با پتانسیل‌های گسترده معدنی نیز اثرگذار خواهد بود. ایران با دارا بودن ۶۸ نوع ماده معدنی، ۳۷ میلیارد تن ذخایر کشف‌شده و ۵۷ میلیارد تن ذخایر بالقوه در میان ۱۵ قدرت معدنی جهان جای دارد و با این حال، فعالیت‌های معدنی، چیزی کمتر از یک درصد از تولید ناخالص داخلی را به خود اختصاص داده است.